

Memo collegiale verbindings- en afstemmingsvragen

mevrouw Hagar Roijackers

Onderwerp:

Budgettaire afweging bestrijding Aziatische hoornaar

Datum

9 september 2025

Documentnummer

Van

mevrouw Hagar Roijackers

Aan

Het college van Gedeputeerde

Staten

Auteur

5.1.2.e

Afstemmingsvraag

Ziet het College aanvullende financieringsmogelijkheden voor de aanpak van de Aziatische hoornaar vanuit portefeuilles met een medebelang zoals volksgezondheid en landbouw (honingbijen en bestuiving gewassen)?

Indien er geen andere financieringsmogelijkheden zijn, kan het College zich vinden in extra financiering vanuit het exotendossier voor de bestrijding van de Aziatische hoornaar ten koste van bestrijding van andere exoten, wat op termijn tot extra kosten zal leiden? ?

~~Kan het College zich vinden in de herverdeling van de budgettaire prioritering binnen het invasieve exotendossier ten gunste van de bestrijding van de Aziatische hoornaar, maar ten koste van andere taken binnen het exotendossier?~~

~~Ziet het College nog aanvullende financieringsmogelijkheden vanuit portefeuilles met een medebelang zoals bv voor bestuiving in de landbouw?~~

Toelichting

De Aziatische hoornaar is een invasieve exoot die de gemoederen al enkele jaren bezighoudt. Deze wespsoort staat sinds 2016 op de Europese Unielijst met invasieve exoten en komt sinds 2019 voor in Noord-Brabant. Ondanks onze inspanningen om de soort te bestrijden en de verspreiding af te remmen, neemt de soort snel in aantal toe. Bestrijding is voornamelijk in het belang van dierhouderij (honingbijen), maatschappelijke zorg en volksgezondheid. Ons budget voor de bestrijding is meegestegen, maar het aantal gevonden nesten stijgt twee keer zo snel. Ook in alle andere provincies neemt het aantal nesten ondanks de gepleegde inzet toe.

Van uitroeien naar beheersen

In 2021 is al geconcludeerd dat volledige uitroeiing van de Aziatische hoornaar niet langer realistisch is. De status van de Aziatische hoornaar is destijds gewijzigd van "vroeg stadium van invasie" (doel: uitroeien) naar "gevestigd" (doel: beheersen). De provincies hebben sindsdien de taak om de Aziatische hoornaar te beheersen en daar

waar noodzakelijk en wenselijk op basis van onze (natuur)taken, te bestrijden. De provincie is dus niet langer verplicht om elk gevonden nest uit te roeien. Andere overheden en belanghebbenden hebben een medeverantwoordelijkheid in de aanpak vanuit hun eigen wettelijke taken of belangen.

Destijds is echter ook de bestuurlijke afspraak gemaakt om zoveel mogelijk nesten te bestrijden om de groei zo veel mogelijk af te remmen. Hier hebben wij als provincie aan vastgehouden, maar we zien sinds vorig jaar dat we tegen onze financiële en capaciteitsgrenzen aanlopen (zie onderstaande tabel), waardoor de ambitie om elk gevonden nest te bestrijden niet langer realistisch is.

Datum

9 september 2025

Documentnummer

jaar	gemeld/bekend	verwijderd	uitgaven hoornaar
2019	1	1	0
2020	2	2	50
2021	1	1	8.150
2022	34	30	39.500
2023	135	123	96.500
2024	734	517	225.000
2025 ¹	PM	488	192.200,-

Met ingang van 2026 gaan wij ons beleid ten aanzien van de Aziatische hoornaar in lijn brengen met de beheerstatus van de soort. We bestrijden de hoornaar alleen nog actief wanneer dit raakt aan onze natuurtaken ten aanzien van biodiversiteit (van waaruit de verantwoordelijkheid voor invasieve exoten ook komt) en stimuleren andere partijen om de Aziatische hoornaar vanuit hun eigen medeverantwoordelijkheid op te pakken. Deze lijn wordt door meerdere provincies overgenomen. Ook omliggende landen zetten niet langer in op volledige uitroeiing. 2025 wordt als overgangsjaar gezien waarbij de provincie enerzijds zoveel mogelijk nesten bestrijdt en anderzijds met gemeentes en de imkerij werkt aan een gezamenlijke beheeraanpak, zie ook de [statenmededeling](#) van 25 februari 2025. Momenteel wordt deze gezamenlijke aanpak uitgewerkt.

Bestrijding in 2025

In 2024 heeft de provincie een meerjarige opdracht gegeven aan een gespecialiseerde bestrijder om nesten van de Aziatische hoornaar op te sporen en te bestrijden. Er is voor een periode van vier jaar € 500.000,- beschikbaar gesteld voor de opsporing en bestrijding van de Aziatische hoornaar. In 2024, het eerste jaar, is door de sterke stijging van het aantal nesten al €225.000,- besteedt van het beschikbaar gestelde budget.

¹Stand van zaken t/m 15 augustus 2025, het hoornaar seizoen loopt t/m 15 november

Ook dit jaar zien we weer een stijging in het aantal nesten ten opzichte van vorig jaar. De ontwikkeling van de nesten lijkt bovendien een maand voor te lopen op voorgaande jaren waardoor we nu al veel meer meldingen krijgen van grote zomernesten. Het budget is inmiddels grotendeels verbruikt terwijl we nog aan het begin van het "grote nesten"-seizoen zitten (dit loopt tot 15 november).

Datum

9 september 2025

Documentnummer

We willen de Aziatische hoornaar dit jaar blijven bestrijden, maar bovenstaand bedrag is onvoldoende om alle nesten te bestrijden. Het geheel stoppen met de bestrijding als het budget op is, is niet wenselijk. Dit zal tot veel maatschappelijke onrust leiden. Het bestrijden van alle hoornaar nesten is onhaalbaar. Met de huidige aantalsontwikkelingen zullen we dan meer dan €500.000,- nodig hebben. Binnen het huidige raamcontract kan nog 5.1.1.c vrij worden gemaakt zonder een nieuwe (meervoudige Europese) aanbesteding te moeten doorlopen.

Er is veel maatschappelijke en politieke druk op dit thema. Zo is eerder dit jaar een themasessie georganiseerd over het onderwerp invasieve exoten en in het bijzonder de Aziatische hoornaar, zijn er door meerdere fracties Statenvragen gesteld, ligt er een motie om te onderzoeken op welke wijze we imkers en gemeentes kunnen ondersteunen en is vanuit de Brabantse imkerij een petitie opgezet die inmiddels 2728 keer is ondertekend. Over deze petitie zijn inmiddels ook schriftelijke vragen gesteld door de fractie van de BBB.

Gezien de grote maatschappelijke en politieke aandacht zie ik me bestuurlijk genoodzaakt om aanvullende middelen vrij te maken om de bestrijding van de Aziatische hoornaar in 2025 (geprioriteerd) voort te kunnen zetten. Bij deze keuze horen echter wel enkele dilemma's die ik via deze weg wil voorleggen.

Dilemma1: Bestrijding wijdverspreide soorten ten kosten van bestrijding uitroeibare soorten

De vloek van het exotendossier is dat de meeste maatschappelijke en politieke aandacht uitgaat naar de soorten die voor de meeste overlast zorgen. Dit zijn juist de soorten die wijdverspreid zijn, niet meer uit te roeien zijn en waarmee we moeten leren leven. Voor invasieve exoten die zich nog niet, of zeer beperkt gevestigd hebben is geen aandacht terwijl het vroegtijdig uitroeien van invasieve exoten toekomstige exponentiële schade en kosten kan voorkomen.

Wanneer we soorten niet in een vroeg stadium aanpakken omdat een wijdverspreide soort meer maatschappelijke en politieke aandacht krijgt, dan creëren we alleen maar een vicieuze cirkel waarbij het aantal wijdverspreide invasieve exoten toeneemt en daarmee ook de schade en kosten alleen maar toenemen.

In de herziening van het [plan van aanpak](#), dat 1 juli j.l. nog is vastgesteld door GS, hanteren wij **daarom** een prioritering in de aanpak die is gebaseerd op het principe dat vroegtijdig ingrijpen de meest effectieve én kosten efficiënte aanpak is.

Datum

9 september 2025

Documentnummer

Met de maatschappelijke en politieke onrust staan we nu bestuurlijk weer voor de afweging om extra middelen in te zetten. Ik wil dit graag doen, maar naast het exotendossier spelen binnen het faunadossier vergelijkbare afwegingen, zoals de doorvertaling van het Zwijnenadvies. Ook dit is een dossier waar financiële tekorten zijn, maar waarbij het meenemen van belangen buiten programma natuur investeringen vragen die niet louter vanuit het natuurbudget en -belang gedragen kunnen worden.

Daarom ben ik op zoek naar financieringsmogelijkheden vanuit de belanghebbende dossiers, met name ten aanzien van landbouw en volksgezondheid. Mijn vraag aan u is of u vanuit uw portefeuille kan en wil bijdragen.

Uiteraard wil ik dit ook in IPO-verband agenderen bij het Rijk, zodat we financieel gesteld staan voor de taak van exotenbestrijding. We hebben echter nu extra middelen nodig als we de bestrijding willen voortzetten. Het vinden van deze middelen uit het exotendossier leidt in de toekomst tot extra kosten.

~~Nu ik me bestuurlijk gedwongen voel om (eenmalig!) af te wijken van het provinciale beleid ten aanzien van invasieve exoten door binnen het exotendossier meer geld vrij te maken voor de Aziatische hoornaar, gaat dit ten kostte van de soorten waar we nog wél een verschil kunnen maken.~~ Ik wil graag met u afstemmen of dit een keuze is waar wij als college achter kunnen en willen staan en de consequenties daarvan accepteren: natuurgeld opnieuw herbestemmen en daarmee weghalen bij de bestrijding van de andere 50+ exoten, waaronder soorten die een potentiële nieuwe plaag kunnen vormen. Ik wil binnen het resterende budget overigens wel vasthouden aan de prioritering zoals we deze hebben vastgesteld.

Te weten:

- Nesten bestrijden in en nabij Natura 2000-gebieden
- Bestrijding van nesten met hoog steekgevaar (<10 meter boven de grond of van bebouwing).
- Bestrijding op locaties waar gebruik van de locatie leidt tot een verhoogd risico op verstoring van nesten.

Dilemma 2: Inzet natuurmiddelen voor de bestrijding van soorten die op verschillende beleidsdomeinen impact hebben

Naast het eerdergenoemde dilemma constateer ik ook dat er **steeds vaker** een beroep wordt gedaan op provinciale middelen die bedoeld zijn voor de uitvoering van onze natuurtaken. ~~Zeker in het geval van invasieve exoten is dit niet altijd terecht.~~

Invasieve exoten zijn soorten die binnen verschillende (beleids)domeinen voor overlast en schade kunnen zorgen. Zo vormt de Aziatische hoornaar niet alleen een risico voor de biodiversiteit, maar zijn er ook risico's voor de volksgezondheid, imkerij (honingbijen zijn gehouden landbouwhuisdieren) en landbouw (t.a.v. bestuiving).

Ander voorbeeld: Aziatische duizendknopen zijn niet alleen een probleem binnen natuurgebieden, maar geven ook overlast langs onze provinciale wegen.

Ik worstel met het idee dat er voor de financiering voor de aanpak van deze wijdverspreide soorten binnen de provincie consequent een beroep wordt gedaan op de beschikbare middelen binnen mijn portefeuille.

Datum

9 september 2025

Documentnummer

De uitvoering van het exotenbeleid staat al jaren onder druk en in de interne tussenevaluatie van het beleid uit 2024 is reeds geconstateerd dat er achterstallig maar noodzakelijk werk ligt waarvoor onvoldoende financiering is. Noodzakelijke bestrijdingsacties worden al sinds 2018 uitgesteld. Deze situatie is mede veroorzaakt door dat, bij een gebrek aan rijksmiddelen, veel provinciale middelen zijn al naar de aanpak van de Aziatische hoornaar gegaan.

De aanvullende €^{5.1.1.c} voor de bestrijding van de Aziatische hoornaar, worden in eerste instantie gevonden binnen het exotenbudget, bovenop de middelen die al zijn gereserveerd voor de Aziatische hoornaar. Daarmee zal meer dan de helft (57, 8%) van het exotenbudget gaan naar de aanpak van één soort. Dit heeft consequenties voor de uitvoering van het exotenbeleid. De beschikbare middelen voor het exotenbeleid zijn onder andere bedoeld voor het inhalen van achterstallig werk, maar dit is niet of onvoldoende mogelijk als we extra middelen voor de Aziatische hoornaar vrij maken. Daarmee creëren we de vicieuze cirkel die ik in voorgaand dilemma heb geschetst.

Met het oog op bovenstaande kan ik zonder aanvullende financiering binnen ben ik niet bereid om in mijn portefeuille niet structureel jaarlijks budget voor de Aziatische hoornaar vrij te maken, waar vanuit de maatschappij en politiek wel om wordt gevraagd. Ik wissel graag met u van gedachten hoe wij als college omgaan met de verdeling van de lasten als het gaat om de aanpak van invasieve exoten die raken aan verschillende beleidsterreinen en waarbij een nadrukkelijke maatschappelijke en politieke wens is om de soort aan te pakken. Te beginnen bij de Aziatische hoornaar maar ik voorzie dit ook voor meer invasieve exoten.

In IPO-verband ga ik hierover uiteraard ook het gesprek aan met het Rijk. Met de verantwoordelijkheid voor de invasieve exoten zijn immers geen aanvullende middelen meegekomen, terwijl de kosten van deze wijdverspreide soorten jaarlijks toenemen. Naar schatting is voor alle twaalf provincies over een periode van 4 jaar circa €143 miljoen nodig voor de aanpak van invasieve exoten. In de Voorjaarsbesluitvorming van het Rijk is inmiddels €9,2 miljoen gereserveerd voor de

aanpak van invasieve exoten (verdeeld over het Rijk en de twaalf provincies, en over de periode 2025 en 2026). Het Rijk en de provincies maken nog afspraken over de wijze waarop deze middelen het best kunnen worden verdeeld en ingezet. Deze middelen zijn een druppel op een gloeiende plaat, maar geven op de korte termijn een klein beetje lucht.

Datum

9 september 2025

Documentnummer